

Byla C-352/23 [Changu]¹**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2023 m. birželio 7 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Administrativen sad Sofia-grad (Bulgarija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. gegužės 29 d.

Pareiškėjas pagrindinėje byloje:

LF

Atsakovas pagrindinėje byloje:

Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite

Pagrindinės bylos dalykas

Pagrindinė byla pradėta pagal trečiosios šalies piliečio skundą dėl sprendimo, kuriuo buvo atmetas jo tarptautinės apsaugos prašymas ir atsisakyta jam suteikti pabėgėlio statusą ir humanitarinį statusą (papildomą apsaugą).

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas pagal SESV 267 straipsnio antrą pastraipą ir yra susijęs su 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (toliau – Direktyva 2011/95) 15 konstatuojamosios dalies, 2 straipsnio h punkto ir 3 straipsnio, 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių

¹ Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

piliečių gražinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (toliau – Direktyva 2008/115) 12 konstatuojamosios dalies ir 14 straipsnio 2 dalies ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 1, 4 ir 7 straipsnių išaiškinimu. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą keliamas klausimas, ar Bulgarijos teisės norma, kurioje numatyta galimybė humanitarinį statusą (jis Bulgarijos teisėje atitinka papildomą apsaugą, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2011/95) užsieniečiui suteikti ne tuomet, kai jam galėtų kilti realus pavojus patirti didelę žalą, o tuomet, kai yra „kitos humanitarinės priežastys“, suderinama su minėtomis nuostatomis. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia visų pirma išsiaiškinti, ar ilga – maždaug 27 metų – užsieniečio gyvenimo Bulgarijoje trukmė yra „humanitarinė priežastis“, pateisinanti humanitarinio statuso (papildomos apsaugos) suteikimą, atsižvelgiant į tai, kad užsienietis čia gyvena neteisėtai, jam nebuvo išduoti asmens dokumentai ir jis per beveik visą gyvenimo šalyje laikotarpį neturėjo pakankamai lėšų būtiniausiems maisto, asmens higienos ir būsto poreikiams patenkinti. Taip pat kyla klausimas, ar nacionalinių institucijų, kurios per tokį ilgą laikotarpį nenustatė užsieniečio statuso Bulgarijos teritorijoje pagal galiojančius nacionalinės teisės aktus, neveikimas pažeidžia nurodytas Chartijos nuostatas.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų 15 konstatuojamoji dalis, 2 straipsnio h punktas ir 3 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos valstybei narei leidžiama nustatyti nacionalinės teisės normą dėl tarptautinės apsaugos suteikimo dėl užuojautos ar humanitarinių priežasčių, kuri, remiantis Direktyvos 2011/95 15 konstatuojamąja dalimi ir 2 straipsnio h punktu (kitokios rūšies apsauga), jokių aspektų neatitinka Direktyvos 2011/95 logikos ir esmės, ar ir tokiu atveju, remiantis Direktyvos 2011/95 3 straipsniu, nacionalinėje teisėje numatyta galimybė suteikti apsaugą dėl „humanitarinių priežasčių“ turi būti suderinama su tarptautinės apsaugos normomis?

2. Ar pagal 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių gražinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 12 konstatuojamąją dalį ir 14 straipsnio 2 dalį, siejamas su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 1 ir 4 straipsniais, valstybė narė privalo pateikti trečiųjų šalių piliečiams raštišką patvirtinimą, kuriame būtų pažymima, kad jie šalyje gyvena neteisėtai, bet dar negali būti gražinami?

3. Ar esant nacionalinei teisei sistemai, kurioje vienintelė nuostata dėl trečiosios šalies piliečio statuso įteisinimo dėl „humanitarinių priežasčių“ įtvirtinta *Zakon za ubezhishteto i bezhantsite* (Prieglobsčio ir pabėgėlių įstatymas, toliau –

ZUB) 9 straipsnio 8 dalyje, šios nacionalinės teisės nuostatos aiškinimas, jokiū aspektu neatitinkantis Direktyvos 2011/95 pobūdžio ir joje nurodytų priežasčių, yra suderinamas su Direktyvos 2011/95 15 konstatuojamąja dalimi, 2 straipsnio h punktu ir 3 straipsniu?

4. Ar pagal Chartijos 1, 4 ir 7 straipsnius reikalaujama, kad, taikant Direktyvą 2011/95, būtų apsvaustoma, ar ilgą laiką trunkantis trečiosios šalies piliečio gyvenimas valstybėje narėje neįteisinus statuso yra atskira priežastis suteikti tarptautinę apsaugą dėl „privalomųjų humanitarinių priežasčių“?

5. Ar remiantis pozityviaja valstybės narės pareiga užtikrinti, kad būtų laikomasi Chartijos 1 ir 4 straipsnių reikalavimų, leidžiamas platus ZUB 9 straipsnio 8 dalyje numatytos nacionalinės priemonės aiškinimas, kuris viršytų tarptautinės apsaugos logiką ir normas pagal Direktyvą 2011/95, ir ar remiantis šia pareiga turi būti taikomas aiškinimas, kuris būtų susijęs tik su absoliučiąjų pagrindinių teisių užtikrinimu pagal Chartijos 1 ir 4 straipsnius?

6. Ar tai, kad trečiosios šalies piliečiui, kurio situacija tokia kaip pareiškėjo, nesuteikiama apsauga pagal ZUB 9 straipsnio 8 dalį, gali reikšti, kad valstybė narė nevykdo įsipareigojimų pagal Chartijos 1, 4 ir 7 straipsnius?

Tarptautinės teisės nuostatos

Konvencija dėl pabėgėlių statuso, priimta 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje Jungtinių Tautų įgaliotųjų atstovų konferencijoje dėl pabėgėlių ir pilietybės neturinčių asmenų statuso (toliau – Ženevos konvencija)

Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (toliau – EŽTK): 1 ir 3 straipsniai, 8 straipsnio 1 dalis

Europos Sąjungos teisės nuostatos ir jurisprudencija

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija: 1, 4 ir 7 straipsniai, 19 straipsnio 2 dalis

Direktyva 2011/95: 15 konstatuojamoji dalis, 2 straipsnio h punktas ir 3 straipsnis

Direktyva 2008/115: 12 konstatuojamoji dalis, 6 straipsnio 4 dalis, 8 ir 14 straipsniai

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo Teisingumo Teismo jurisprudenciją šiais aspektais: dėl sąvokos „privalomosios humanitarinės priežastys“ – 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *M’Bodj* (C-542/13, EU:C:2014:2452, 39 ir 40 punktai); dėl neteisėtai šalyje gyvenančio trečiosios šalies piliečio išsiuntimo termino – 2022 m. spalio 20 d. Sprendimą *Centre public d’action sociale de Liège (Sprendimo gražinti panaikinimas arba galiojimo sustabdymas)* (C-825/21, EU:C:2022:810, 50 punktas); dėl trečiųjų šalių piliečių

tarpinio statuso neleistinumo – 2021 m. birželio 3 d. Sprendimą *Westerwaldkreis* (C-546/19, EU:C:2021:432); dėl valstybės narės institucijų abejingumo, dėl kurio susiklosto padėtis, kai asmeniui pakenkiama taip, kad tai nesuderinama su žmogaus orumu, – 2019 m. kovo 19 d. Sprendimą *Jawo* (C-163/17, EU:C:2019:218, 92 punktas)

Nacionalinės teisės nuostatos

Zakon za ubezhishteto i bezhantsite (Prieglobsčio ir pabėgėlių įstatymas, toliau – ZUB): 1 straipsnis, 8 straipsnio 1 dalis, 9 straipsnio 1 ir 8 dalys, 29 straipsnis, 40 straipsnio 1 ir 3 dalys, 76a ir 76c straipsniai

Zakon za chuzhdentsite v Republika Bulgaria (Užsieniečių Bulgarijos Respublikoje įstatymas, toliau – ZChRB): 9e straipsnis, 9h straipsnio 1 ir 4 dalys, 10 straipsnio 2 dalis, 14 straipsnio 1 dalis ir 5 dalies 1 punktas, 22 straipsnio 1 dalis, 27, 28 ir 44b straipsniai; šio įstatymo *Dopalnitelni razporedbi* (Papildomos nuostatos): [1 straipsnio] 16 punktas

Pravilnik za prilozhenie na Zakona za chuzhdentsite v Republika Bulgaria (ZChRB įgyvendinimo tvarka): 3 ir 11 straipsniai

Zakon za bulgarskite lichni dokumenti (Bulgarijos asmens tapatybės dokumentų įstatymas): 14 straipsnio 1 dalis, 55 straipsnio 1 ir 3 dalys, 57 straipsnis

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Pareiškėjas, Tanzanijos pilietis, neteisėtai išvyko iš savo kilmės šalies ir 1996 m. atvyko į Bulgariją. Nuo to laiko pareiškėjas kelis kartus bandė įteisinti savo statusą Bulgarijoje – 1997, 2004, 2006, 2007, 2008, 2009 (du apsaugos prašymai), 2012, 2014, 2017 ir 2021 m. paeiliui pateikė vienuolika tarptautinės apsaugos prašymų. Jo prašymai buvo atmesti iš esmės motyvuojant tuo, kad nėra priežasčių suteikti pabėgėlio statusą arba humanitarinį statusą (papildomą apsaugą).
- 2 Pareiškėjas neturi asmens dokumentų, todėl negali įsidarbinti ir neturi lėšų maistui ir būstui. Įsiteisėjusiu sprendimu jis kelis kartus buvo nuteistas už narkotinių medžiagų įsigijimą ir laikymą. Pareiškėjas nurodė, kad kelis kartus buvo sulaikytas policijos, trejus metus praleido kalėjime, kurį laiką – *Darzhavna agentsia za bezhantsite* (Valstybinė pabėgėlių agentūra, toliau – DAB) Prieglobsčio prašytojų priėmimo centre. Pareiškėjui buvo nustatytos kelios administracinės prievartos priemonės pagal ZChRB, siekiant jį išsiųsti ir grąžinti į kilmės šalį. Nė viena iš šių priemonių nebuvo įvykdyta.
- 3 Procesas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme buvo pradėtas pagal vienuoliktą tarptautinės apsaugos prašymą, kurį pareiškėjas pateikė 2021 m. balandžio 13 d. Šiame prašyme pareiškėjas nurodė, kad Bulgarijoje nėra Tanzanijos ambasados, todėl jis, norėdamas gauti Tanzanijos pasą, turėtų vykti į

artimiausią – Berlyne esančią – šios šalies ambasadą, bet tam neturi pinigų, be to, tokia ilga kelionė dėl pablogėjusios sveikatos keltų pavojų jo gyvybei. Pareiškėjas tvirtino, kad gydytis savo kilmės šalyje negalėtų, nes ten nėra galimybės gauti sveikatos priežiūros paslaugas. Pareiškėjas taip pat teigė, kad jis pusę savo sąmoningo gyvenimo praleido Bulgarijoje, integravosi į Bulgarijos visuomenę ir moka bulgarų kalbą.

- 4 2021 m. balandžio 29 d. nutarimu DAB kompetentinga institucija pripažino prašymą nepriimtiniu. Ji konstatavo, kad šiuo atveju ZUB nuostatos netaikytinos ir kad pagal *ZChRB* nustatytą procedūrą *Direksia „Migratsia“ kam Ministerstvo na vatreshnite raboti* (Vidaus reikalų ministerijos direkcija „Migracija“) arba Tarptautinė migracijos organizacija turi gražinti pareiškėją į kilmės šalį.
- 5 Šis nutarimas buvo panaikintas 2021 m. lapkričio 25 d. *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijos miesto administracinis teismas) sprendimu. Jame konstatuota, kad pareiškėjui taikytinas negražinimo principas, atsižvelgiant į jo tvirtinimą, kad ilga kelionė dėl pablogėjusios sveikatos keltų tiesioginį pavojų jo gyvybei. Šio principo pažeidimas yra priežastis suteikti humanitarinį statusą, o tai pagrindžia ir apsaugos prašymo priimtinumą.
- 6 Per paskesnę administracinę procedūrą atsakovas *Zamestnik-predsedatel na DAB* (DAB pirmininko pavaduotojas) 2022 m. rugpjūčio 10 d. priėmė nutarimą, kuris vėliau buvo apskūstas prašymą priimti prežudicinį sprendimą pateikusiam teismui; šiuo nutarimu atsakovas atsisakė suteikti pareiškėjui pabėgėlio ir humanitarinį statusus motyvuodamas tuo, jog pareiškėjas neįrodė, kad egzistuoja pagrįsta baimė būti persekiojamam arba kyla realus pavojus patirti didelę žalą. Atsakovas nutarė, kad nurodytos asmeninės priežastys, susijusios su pareiškėjo integracija į Bulgarijos visuomenę, nėra priežastis suteikti humanitarinį statusą ir kad tariama integracija buvo paneigta įsisteisėjusiais apkaltinamaisiais nuosprendžiais pareiškėjui.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 7 Pareiškėjas teigia, kad *ZChRB* jam netaikytinas ir kad vienintelė galimybė įteisinti jo statusą yra numatytoji ZUB 9 straipsnio 8 dalyje – „humanitarinis statusas gali būti suteikiamas ir dėl kitų humanitarinių priežasčių“. Bulgarijoje pareiškėjas, kaip teigia, gyvena beveik 27 metus ir turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus gyvenimas, žmogaus orumas ir Chartijoje įtvirtintos pagrindinės teisės. Teisinis vakuumas, kuriame jis dabar yra, reiškia nežmonišką ir žeminamą elgesį, taigi – Chartijos 3 straipsnio pažeidimą.
- 8 Atsakovas teigia, kad skundas turi būti atmestas, nes nebuvo nustatyta aplinkybių, pateisinančių pabėgėlio statuso suteikimą pagal ZUB 8 straipsnio 1 dalį, – neegzistuoja „pagrįsta baimė būti persekiojamam dėl rasės, religijos, tautybės, politinių įsitikinimų ar priklausymo tam tikrai socialinei grupei“, taip pat nėra priežasčių suteikti humanitarinį statusą (papildomą apsaugą) pagal ZUB 9 straipsnio 1 dalį – nėra požymių, rodančių, kad egzistuoja „realus pavojus

patirti didelę žalą, kaip antai mirtis, egzekucija arba kankinimas, nežmoniškas ar žeminamas elgesys ar bausmė, rimtas pavojus gyvybei arba asmens neliečiamybei dėl nesirenkamojo smurto per tarptautinį arba nacionalinį ginkluotąjį konfliktą“. Atsakovo manymu, pareiškėjo teisinis statusas turi būti įteisintas pagal *ZChRB*.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 9 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas preziumuoja, kad iš bylos faktinių aplinkybių, kiek jos susijusios su pareiškėju, iš tikrųjų nekyla nei „pagrįstos baimės būti persekiojamam“, nei „realaus pavojaus patirti didelę žalą“ aspektas. Teismo nuomone, taip yra dėl to, kad klausimas, kokių priemonių nacionalinės kompetentingos institucijos turi imtis pareiškėjo atžvilgiu, sietinas ne su persekiojimu arba pavojumi grįžus į kilmės šalį patirti didelę žalą, o su pareiškėjo situacija Bulgarijoje.
- 10 Dėl galimybės suteikti leidimą gyventi šalyje dėl humanitarinių priežasčių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaikškina, kad nacionalinėje teisėje, visų pirma *ZChRB*, tokios galimybės nenumatyta, priešingai nei Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 4 dalyje, pagal kurią „[v]alstybės narės, atsižvelgdamos į asmenines, humanitar[in]es ar kitas priežastis, bet kuriuo metu gali suteikti atskirą leidimą gyventi ar kitokį leidimą, suteikiantį teisę pasilikti neteisėtai jų teritorijoje esančiam trečiosios šalies piliečiui“. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad Sąjungos teisės sistemoje nėra nustatyta valstybių narių pareigos suteikti leidimą gyventi šalyje neteisėtai jų teritorijoje esančiam trečiosios šalies piliečiui vien dėl humanitarinių priežasčių. Priešingai, numatyti tokią galimybę yra valstybių narių diskrecija.
- 11 Pareiškėjas ilgą laiką teikė tarptautinės apsaugos prašymus siekdamas, kad jam būtų suteiktas prieglobstis arba humanitarinis statusas (papildoma apsauga), o per procesą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme prašo jam suteikti humanitarinį statusą pagal ZUB 9 straipsnio 8 dalį dėl humanitarinių priežasčių, susijusių su tuo, kad jis ilgai gyvena Bulgarijoje be asmens dokumentų ir didžiąją dalį šio laiko neturėjo lėšų maistui ir būstui. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad, atsižvelgiant į situaciją, kurioje yra pareiškėjas, vienintelė galimybė sureguliuoti jo statusą pagal Bulgarijos teisę yra taikyti minėtą ZUB 9 straipsnio 8 dalį, pagal kurią pareiškėjui būtų suteikiamas humanitarinis statusas (papildoma apsauga) dėl humanitarinių priežasčių.
- 12 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nėra tikras, ar ZUB 9 straipsnio 8 dalis suderinama su Direktyva 2011/95, visų pirma jos 15 konstatuojamąja dalimi, 2 straipsnio h punktu ir 3 straipsniu. Pagal direktyvos 15 konstatuojamąją dalį „ši direktyva netaikoma tiems trečiųjų šalių piliečiams arba asmenims be pilietybės, kuriems leidžiama pasilikti valstybių narių teritorijoje ne dėl tarptautinės apsaugos poreikio, bet valstybės narės nuožiūra dėl

užuojautos ar humanitarinių prižasčių“. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nuomone, iš šios direktyvos 2 straipsnio h punkte pateiktos sąvokos „tarptautinės apsaugos prašymas“ apibrėžties matyti, jog pagal Sąjungos teisę leidžiama tokia galimybė, kad trečiosios šalies pilietis „aiškiai [prašo] kitokios rūšies apsaugos, kuriai netaikoma ši direktyva ir kurios galima prašyti atskirai“.

- 13 Direktyvos 2011/95 3 straipsnyje taip pat numatyta, kad „[v]alstybės narės gali nustatyti arba palikti galioti palankesnius reikalavimus, skirtus nustatyti, kuris asmuo gali būti priskiriamas prie pabėgėlio ar papildomą apsaugą galinčio gauti asmens, ir tarptautinės apsaugos pobūdį, jei tie reikalavimai yra suderinami su šia direktyva“.
- 14 Dėl to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nuomone, kyla klausimas, ar pagal minėtas Direktyvos 2011/95 nuostatas leidžiama nacionalinės teisės norma, kurioje numatyta galimybė tarptautinę apsaugą suteikti dėl „užuojautos ar humanitarinių prižasčių“ (direktyvos 15 konstatuojamoji dalis), o ne dėl šioje direktyvoje nurodytų prižasčių, ar priešingai – toks apsaugos suteikimas pagal direktyvos 3 straipsnį turi būti su ja suderinamas.
- 15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad, remiantis *Varhoven administrativen sad* (Aukščiausiasis administracinis teismas, toliau – VAS) jurisprudencija, ZUB 9 straipsnio 8 dalyje vartojama sąvoka „kitos humanitarinės prižastys“ apima atvejus, kurie skiriasi nuo nurodytųjų to paties straipsnio 1 dalyje ir kuriais egzistuoja vienodo intensyvumo realus pavojus užsieniečiui grįžus į kilmės šalį patirti didelę žalą, susijusią su jo asmens neliečiamybe.
- 16 VAS savo jurisprudencijoje preziumuoja, kad pagal ZUB 9 straipsnio 8 dalį suteikiama speciali apsauga, taikoma išimtiniais atvejais, kurie susiję su užsieniečio padėtimi jo kilmės šalyje ir neapima ekonominių, socialinių ar užuojautos prižasčių, priklausančių tik nuo apsaugos prašytojo valios. Keliuose sprendimuose VAS patvirtino humanitarinio statuso suteikimą pagal 9 straipsnio 8 dalį atvejais, kai ši nuostata buvo taikoma dėl ypatingų prižasčių, pavyzdžiui, siekiant užtikrinti nepilnamečių vaikų geriausius interesus ar šeimos vienovę, apsaugoti nuo smurto šeimoje, dėl humanitarinės krizės kilmės šalyje ir panašių prižasčių.
- 17 Kalbant apie labai ilgą užsieniečio neteisėto gyvenimo Bulgarijoje trukmę esant tokiai situacijai kaip pagrindinėje byloje, pažymėtina, kad ši aplinkybė pagal nacionalinę jurisprudenciją nėra prižastis suteikti pabėgėlio statusą ir humanitarinį statusą (papildomą apsaugą).
- 18 Šiaip ar taip, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nuomone, kyla klausimas, ar tokia ilga užsieniečio gyvenimo šalyje be asmens dokumentų ir lėšų maistui ir būstui trukmė yra atskira prižastis suteikti tarptautinę apsaugą dėl „privalomųjų humanitarinių prižasčių“, kaip tai suprantama pagal 2014 m.

gruodžio 18 d. Teisingumo Teismo sprendimo *M’Bodj* (C-542/13, EU:C:2014:2452) 39 punktą. To sprendimo 39 punkte Teisingumo Teismas nurodė, kad „iš Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos matyti, jog <...> sprendimas išsiųsti sunkia fizine ar psichine liga sergantį užsienietį į šalį, kurioje yra mažiau šios ligos gydymo galimybių nei minėtoje valstybėje, gali kelti klausimą, ar nepažeistas EŽTK 3 straipsnis, tik ypač išskirtiniais atvejais, kai egzistuoja privalomosios humanitarinės priežastys neišsiųsti asmens (žr., be kita ko, 2008 m. gegužės 27 d. EŽTT sprendimo *N. / Jungtinė Karalystė*, 42 punktą)“. Vis dėlto šio sprendimo 40 punkte Teisingumo Teismas konstatavo, jog aplinkybė, kad užsienietis tokiu atveju negali būti išsiųstas į šalį, kurioje nėra tinkamo gydymo, „nereiškia, kad jam turi būti leidžiama gyventi valstybėje narėje suteikiant papildomą apsaugą“.

- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad pablogėjusios užsieniečio sveikatos aspektą reikia nagrinėti kartu su Ženevos konvencijos 33 straipsnyje ir Chartijos 19 straipsnio 2 dalyje įtvirtintu negražinimo principu ir kad, jei šis principas būtų pažeistas, gali kilti klausimų dėl EŽTK 3 straipsnio ir Chartijos 4 straipsnio, pagal kuriuos draudžiamas nežmoniškas ir žeminantis elgesys, taikymo.
- 20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas cituoja 2021 m. birželio 3 d. Sprendimo *Westerwaldkreis* (C-546/19, EU:C:2021:432) 57 punktą, kuriame Teisingumo Teismas konstatavo, kad „trečiosios šalies piliečių tarpinio statuso, kai jie gyvena valstybės narės teritorijoje neturėdami teisės ir leidimo joje gyventi <...>, tačiau nėra dėl jų priimto galiojančio sprendimo gražinti, toleravimas prieštarautų tiek Direktyvos 2008/115 <...> tikslui, tiek šios direktyvos 6 straipsnio tekstui“.
- 21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat cituoja 2022 m. spalio 20 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Centre public d’action sociale de Liège (Sprendimo gražinti panaikinimas arba galiojimo sustabdymas)* (C-825/21, EU:C:2022:810) 50 punktą, pagal kurį „[Direktyvos 2008/115] 8 straipsnyje nustatyta valstybių narių pareiga, esant šio straipsnio 1 dalyje nustatytoms sąlygoms, taikyti [neteisėtai šalyje esančio trečiosios šalies piliečio] išsiuntimą iš šalies turi būti vykdoma kuo skubiau (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *Achughbaban*, C-329/11, EU:C:2011:807, 45 punktą)“. Nagrinėjamu atveju šis reikalavimas nebuvo įvykdytas, nes pareiškėjas nuo atvykimo į Bulgarijos teritoriją 1996 m. iki dabar gyvena Bulgarijoje, nors jam buvo nustatytos kelios administracinės prievartos priemonės dėl gražinimo į kilmės šalį.
- 22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nurodo 2019 m. kovo 19 d. Sprendimą *Jawo* (C-163/17, EU:C:2019:218), kurio 92 punkte Teisingumo Teismas mini atvejį, kai „dėl valstybės narės institucijų abejingumo visiškai nuo valstybės pagalbos priklausomas asmuo, nepriklausomai nuo savo valios ir asmeninio pasirinkimo, patektų į nepaprastai sunkią materialinę padėtį, dėl kurios negalėtų patenkinti elementariausių savo poreikių, pavyzdžiui, visų pirma pavalgyti, nusiprausti ir turėti būstą, ir kuri kenktų jo fizinei ar psichinei

sveikatai ir ją pablogintų taip, kaip nesuderinama su žmogaus orumu (šiuo klausimu žr. EŽTT 2011 m. sausio 21 d. Sprendim[o] *M. S. S. prieš Belgiją ir Graikiją*, CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, 252–263 punktus)“.

- 23 Atsižvelgiant į tai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, kyla klausimas, ar ilgą laiką trunkantis nacionalinių institucijų neveikimas arba abejingumas, kiek tai susiję su trečiosios šalies piliečio statuso Bulgarijos teritorijoje įteisinimu pagal galiojančius nacionalinės teisės aktus, yra Chartijos 1, 4 ir 7 straipsnių ir EŽTK 3 ir 8 straipsnių pažeidimas.
- 24 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, padėtis, kurioje yra pareiškėjas, reiškia jo pagrindinių teisių pagal Chartijos 1, 4 ir 7 straipsnius nepaisymą, nes pareiškėjas patiria nežmonišką ir žeminamą elgesį, pažeidžiamas jo žmogaus orumas ir negerbiamas jo privatus gyvenimas. Pagal nurodytas nuostatas tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, neleidžiama, kad neteisėtai šalyje gyvenančiam trečiosios šalies piliečiui, kurio išsiuntimas vykstant jo skundo nagrinėjimo procedūrai faktiškai sustabdytas, nebūtų suteikiama galimybė patenkinti būtiniausių maisto, asmens higienos ir būsto poreikių.
- 25 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad ZUB 9 straipsnio 8 dalis šiuo atveju turėtų būti aiškinama plačiai ir tai reiškia, kad ji turi būti taikoma ne atsižvelgiant į Direktyvoje 2011/95 numatytas papildomos apsaugos suteikimo priežastis, o užtikrinant Chartijoje įtvirtintas pagrindines teises.
- 26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad nacionalinėje teisėje nėra nuostatos, kurioje būtų numatyta neteisėtai šalyje gyvenančio trečiosios šalies piliečio teisė gauti raštišką savo situacijos patvirtinimą pagal Direktyvos 2008/115 14 straipsnio 2 dalį, siejamą su jos 12 konstatuojamąja dalimi. Pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju valstybė „toleruoja“ neįteisintą pareiškėjo statusą – leido jam ilgai neteisėtai gyventi savo teritorijoje, bet nepateikė raštiško jo situacijos patvirtinimo pagal minėtas šios direktyvos nuostatas.